

ERIK ANNERS:

Privatisering inom sovjetisk sjukvård

I Gorbatsjovs reformlagstiftning ingår bland mycket annat en viktig lag om individuell yrkesverksamhet. På en rad områden släpper man loss det fria initiativet och vädjar öppet till individens intresse av att ställa det bättre för sig och sin familj. Av dem som har fast anställning får sådan verksamhet bara bedrivas på fritid. Men det finns redan tendenser till att utvidga tillämpningen av denna princip.

Lagen publicerades förra hösten och trädde i kraft den 1 maj i år. Redan samma månad kom en följdförordning, som mer i detalj reglerade individuell arbetsverksamhet av läkare och sjuksköterskor.

Förordningen förklarar utan reservation att "läkare och sjuksköterskor som erhållit erforderlig utbildning vid vederbörliga högskolor och institut, har rätt att bedriva individuell arbetsverksamhet".

Begränsningarna i läkarnas (sjuksköterskornas) rätt till fri praktik förestavas av sociala eller medicinska skäl. Läkarna får inte bedriva verksamhet utanför fackområden, där de inte fått erforderlig utbildning. De får inte heller tillämpa invärtes diagnosmetoder (röntgen, gastroskopi och liknande), genomföra kirurgiska ingrepp, däribland aborter, behandla infektionssjukdomar (i Sovjetunionen förstås därmed kolera, malaria osv), övervaka och behandla gravida eller övervaka och behandla drogmissbrukare.

Sjuksköterskorna får i sin fria praktik "ge injektioner, erbjuda sjukgymnastik, massage, elbehandling och allmän vård av sjuka".

Det är alltså väsentligen fråga om sjukvårdsinsatser och förebyggande hälsovård av de slag, som är vanliga hos våra distriktsläkare och hälsovårdscentraler. Med tanke på förhållandena i Sovjetuni-

onen är det lätt att förstå att läkarna i sin individuella arbetsverksamhet inte har rätt att sjukskriva patienter eller utfärda olika typer av intyg till patienter.

Det är uppenbarligen meningen att den individuella arbetsverksamheten inom detta — liksom på andra områden — verkligen skall komma till stånd och fungera effektivt. Generellt gäller nämligen regeln att myndigheterna är skyldiga att på olika angivna sätt bistå personer, som ägnar sig åt sådan verksamhet. I läkarnas fall sägs att de har rätt att skriva ut recept — utom narkotika — för att patienterna skall få tillgång till läkemedel och annan sjukvårdsmateriel kostnadsfritt och på förmånliga villkor.

Läkarna ges också uttryckligen rätt att i medicinskt-tekniska affärer köpa vad de behöver för sin privata praktik, och apoteken är skyldiga att mot vederbörliga recept lämna ut läkemedel som är nödvändiga för verksamheten.

Just sammankopplingen av den offentliga sjukvårdsbyråkratin och läkarnas fria praktik illustrerar att lagen är genomtänkt. Här som på andra områden av Gorbatsjovs "perestrojka" är det fråga om en planmässig och till konkreta resultat syftande reforminsats.

Verkligheten är emellertid trögrörlig i det ryska samhället och förmodligen kommer det att ta sin rundliga tid innan förordningen når de avsedda målen.

Men visst har vi i Sverige anledning att häpna inför sådana reformer i ett socialistiskt land. De krafter som drivit fram Dagmar-politiken hos oss borde uppleva den individuella arbetsverksamheten hos Sovjetunionens läkare och sjuksköterskor som en tankeställare. Kanske vore en landstingsresa befogad?